

ընդունուած զգեստի եւ դարդ ու զարդարանքի մասին, ըստ հասակի եւ աստիճանի :

Այս յօդուածով մենք միայն փոքրիկ, այն էլ Հոռոմլայի դպրոցի եւ Կոստանդին Կաթողիկոսի անձի հետ կապուած շրջանի մասին խօսեցինք համառօտակի : Կարելի է ասել, աւելի երեւոյթները մատնանշելով, քան գիտական վերլուծութեան եւ համադրութեան դիմելով եւ համեմատելով Մեծ Հայքի եւ Կիլիկիոյ շրջապատի՝ բիւզանդական, եւրոպական եւ մուսուլմանական արուեստների հետ : ԺԳ. դարում, մասամբ ԺԴ. -ի առաջին կիսում, մենք ոսկի տառերով գրուելիք անուններ ունինք հայ մանրանկարչական եւ առ հասարակ ձեռագրական մշակոյթի հետ կապուած պատմութեան մէջ : Հեթմեանց տան անդամները, յիշուածների վերայ աւելացնելով Յովհաննէս արքայեղբայր՝ Գոնեբրի առաջնորդը, Սմբատ Գոնդոտապլ, մանաւանդ Հեթում Բ., որ հայ մանրանկարչութեան եւ ճոխութեան բարձունքն է տալիս իւր ստացած ձեռագիրներով, եւ առաւել եւս էջմիածնի մատենադարանի No. 892 աննման ծաշոցը 1287 թուի, թանգարանը հայ մանրանկարչական արուեստի, տէրունական, զարդանկարչութեան եւ մանրանկարչական տա-

ռերի պէսպէս, պայծառ, լուսաշող եւ հարուստ երեւակայութեան ձեւակերպութեամբ : Բայց նաեւ ԺԴ. դարի առաջին կիսի, յատկապէս քսանական եւ երեսնական թուականներին, գլխաւորապէս Լեւոն Դ. -ի եւ Յակոբ Բ. Կաթողիկոսի ժամանակները, նախընթաց օտար արչականքներով եւ ներքին քաղաքական եւ կրօնական երկպառակութիւններով, ստեղծագործական թափը թուլանալ սկսած մանրանկարչութիւնը, նորից իւր կենդանութիւնն է ցուցադրում յանձին Սարգիս Պիծակի բեղմնաւոր գործունէութեան :

Օրհնեալ լինի յիշատակը հայ արուեստի եւ մշակոյթի բոլոր վաստակաւորների, որոնց թողած հարուստ ժառանգութեամբ անմար է մնացել Արաղածի դադաթին երկնքից կախուած կանթեղը Լուսաւորչի, նշանակը հայ եկեղեցւոյ եւ մշակոյթի :

Բանաստեղծի հետ ի խորոց սրտի մի ազօթք ունինք, մի տենչ մեր հոգու բոլոր ծալքերի մէջ տեղ բռնած, որ նա անմար մնայ ոչ միայն Արաղածի դադաթին, այլ եւ հայութեան սրտի մէջ ուր եւ լինի :

«Զի արծարծեալ նրագիս իմ բոց
Մի խրթնացի ի յաւտար հողմոց» :